

مرکز مدیریت حوزه علمیه قم

معاونت امور مدارس

اداره آموزش

دفترچه سؤالات آزمون علمی سطح یک

بلاغت (جواهر البلاغة / دُرر البلاغة)

تعداد سؤالات	مدت آزمون
۵۰	۹۰ دقیقه

پنجشنبه ۲۱ اردیبهشت ۱۴۰۲

ساعت ۱۶:۳۰

توجه: لطفاً به تمام سؤالات پاسخ دهید
(هر چهار پاسخ غلط یک نمره منفی دارد)

سال تحصیلی ۱۴۰۲ - ۱۴۰۱

۱. وقتی معنای ادات استفهام «استبطاء» باشد غرض متکلم از پرسش چیست؟

- ا. ترساندن ☐ ب. مسخره کردن ☐ ج. فهماندن اینکه متعلق سؤال غیر متوقع است ☐ د. فهماندن اینکه آنچه انتظار تحققش را داریم، دیر شده است ☐

۲. معنای موضوع کله در کدام جمله صحیح مشخص شده است؟

- ا. قام زيد: إفادة الثبوت ☐ ب. زيد يقوم: إفادة الحدوث ☐ ج. زيد قائم: استمرار ثبوتی ☐ د. يقوم زيد: استمرار تجددی ☐

۳. کدام تشبیه از جهت مرسل و مؤکد بودن با بقیه متفاوت است؟

- ا. كَانَ الدنیا سراب ☐ ب. الدنیا يضارع سراباً ☐ ج. حسبت الدنیا سراباً ☐ د. إِنَّمَا الدنیا شبه سراب ☐

۴. آیه ﴿وَفِيهَا مَا شَتَّيْتَهُ الْأَنْفُسُ وَلَذَ الْأَعْيُنُ﴾ مثال برای چیست؟

- ا. ایجاز قصر ☐ ب. ایجاز حذف ☐ ج. اطناب ☐ د. مساوات ☐

۵. قد يقدم بعض الفضلات على بعض لأسباب؛ منها: الإخلال في تأخير؛ نحو: ..... .

- ا. مررت راکبة بأخی ☐ ب. مررت حائضاً بهند ☐ ج. مررت جريحاً بامرأة ☐ د. مرّ الرجال خائفة بالمعلّمت ☐

۶. در شعر «فإن تفق الأنام و أنت منهم / فإن المسك بعض دم الغزال» نوع تشبیه چیست؟

- ا. مبتذل ☐ ب. ضمنی ☐ ج. مرسل ☐ د. مقلوب ☐

۷. کدام یک از اصطلاحات که همگی از معانی غیر اصلی «امر» هستند، غلط تحلیل شده است؟

- ا. امتنان: اذن در فعلی که محتاج به آن هستیم ☐ ب. اباحه: اذن در فعلی که ممنوع بودن آن توهم شده است ☐
ج. تخیر: اذن به انجام یکی از دو شیء بدون جواز جمع بین آنها ☐ د. تعجیز: طلب فعلی که معمولاً انجام آن به سختی صورت می گیرد ☐

۸. در جمله ای که فعل امر وجود دارد و آن جمله به غرض اخبار آمده، کدام مورد رخ داده است؟

- ا. مجاز عقلی ☐ ب. مجاز مرکب مرسل ☐ ج. استعاره مفرد ☐ د. استعاره تمثیلیه ☐

* الدلالة على القصر قد تكون بالوضع و قد لا تكون.

۹. دلالت بر «قصر» در کدام طریق با طرق دیگر متفاوت است؟

- ا. القصر بأنما ☐ ب. القصر بالعطف ☐ ج. القصر بالنفي و الاستثناء ☐ د. القصر بتقديم ما حقه التأخير ☐

۱۰. در شعر «من پرندهام اما ای بهشت شورانگیز / پر نمی زم جز در آسمان آغوش» مثال برای کدام مورد نیست؟

- ا. تشبیه تمثیل ☐ ب. استعاره عنادیه ☐ ج. تشبیه مؤکد ☐ د. تشبیه بعید غریب ☐

۱۱. زیادة اللفظ على المعنى بلا فائدة مع عدم تعيّن الزيادة يسمى .....

- ا. حشواً ☐ ب. تطويلاً ☐ ج. إطناباً ☐ د. معيياً ☐

۱۲. عبارت «ابر فرصت، زودگذر است» مثال برای کدام نوع تشبیه نیست؟

- ا. مجمل ☐ ب. مؤکد ☐ ج. غیر تمثیل ☐ د. شبه عقلی و شبهه حسی ☐

۱۳. کدام گزینه دربارهٔ جملهٔ مسند در آیهٔ «أَنَارَ أَوْدُثُهُ عَنْ نَفْسِهِ» صحیح است؟

- ا. سببی لتأکید الحکم ☐ ب. سببی لتخصیص الحکم ☐ ج. غیر سببی لتأکید الحکم ☐ د. غیر سببی لتخصیص الحکم ☐

۱۴. آیهٔ «بَلْ مَكْرُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ» مثال برای کدام نوع «مجاز» است؟

- ا. استعاره ☐ ب. مجاز عقلی ☐ ج. مجاز مرسل مفرد ☐ د. مجاز مرسل مرکب ☐

۱۵. علت عدم فصاحت بیت «از عدالت نبود دور گرش پرسد حال / پادشاهی که به همسایه گدایی دارد» چیست؟

- ا. تعقید لفظی ☐ ب. تعقید معنوی ☐ ج. ضعف تألیف ☐ د. عدم فصاحت مفردات ☐

۱۶. کدام گزینه صحیح و در معنا با عبارت «ما جاء زید بل عمرو» مترادف است؟

- ا. جاء عمرو بل زید ☐ ب. ما جاء زید لا عمرو ☐ ج. ما جاء زید لکن عمرو ☐ د. جاء عمرو لکن زید ☐

۱۷. علاقهٔ مجاز در آیهٔ «الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا» چیست؟

- ا. الکلیّة ☐ ب. الجزئیّة ☐ ج. العموم ☐ د. الخصوص ☐

۱۸. کدام مثال غلط است؟

- ا. ایجاز حذف: نه راه شدن، نه روی بودن / معشوق، ملول و ما گرفتار ☐
ب. مساوات: پی مصلحت مجلس آراستند / نشستند و گفتند و برخاستند ☐
ج. اطناب: پرستارِ امزش همه چیز و کس / بنی آدم و مرغ و مور و مگس ☐
د. ایجاز قصر: یکی را گفتند عالم بی عمل به چه ماند؟ گفت: به زنبور بی عسل ☐

۱۹. کدام گزینه دربارهٔ تشبیه موجود در شعر «مردم به روی زیبات / از بس که دل سپردند / شد دفتر امانات» صحیح است؟

- ا. مفصل مؤکد ☐ ب. مجمل مؤکد ☐ ج. مفصل مرسل ☐ د. مجمل مرسل ☐

۲۰. کدام گزینه از جهت حسی و عقلی بودن تشبیه در تشبیه «دندان‌های غول مانند کوه‌های نوک تیزی از نقره است» صحیح است؟

- ا. المشبه و المشبه به حسیان ☐ ب. المشبه و المشبه به عقلیان ☐ ج. المشبه حسی و المشبه به عقلی ☐ د. المشبه عقلی و المشبه به حسی ☐

۲۱. إذا قلنا: إنما الله إله واحد رداً على من اعتقد أن الله واحد من ثلاثة فهذا القصر يسمى .....

- ا. قصر إضافی ☐ ب. قصر قلب ☐ ج. قصر تعیین ☐ د. قصر افراد ☐

*سُبْحَانَهُ مَا أَعْجَبَ مَا دَبَّرَ فِي أَمْرِكِ! وَالطَّفَ مَا صَنَعَ فِي شَأْنِكَ! جَعَلَكَ مِفْتَاحَ شَهْرِ حَادِثٍ لِأَمْرِ حَادِثٍ

۲۲. چه رابطه‌ای بین دو جمله «جَعَلَكَ مِفْتَاحَ شَهْرِ حَادِثٍ لِأَمْرِ حَادِثٍ» و «مَا أَعْجَبَ مَا دَبَّرَ فِي أَمْرِكِ» وجود دارد که به هم عطف نشده‌اند؟

- ا. کمال اتصال ☐ ب. کمال انقطاع ☐ ج. شبه کمال انقطاع ☐ د. توسط بین کمالین ☐

۲۳. کدام گزینه دربارهٔ هر دو قصر موجود در جملهٔ «قُلْ إِنَّمَا يُوحِي إِلَيَّ إِنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهُ وَاحِدٌ» صحیح است؟

- ا. هر دو قصر صفت بر موصوف است ☐ ب. هر دو قصر موصوف بر صفت است ☐
ج. اولی قصر صفت بر موصوف و دومی قصر موصوف بر صفت است ☐ د. اولی قصر موصوف بر صفت و دومی قصر صفت بر موصوف است ☐

۲۴. کدام یک از مواضع فصل در آیهٔ «يَسْأَلُونَكَ عَنْ سُوءِ الْعَذَابِ يَذَّبُونَ أَبْنَاءَكُمْ» موجود است؟

- ا. کمال اتصال ☐ ب. کمال انقطاع ☐ ج. شبه کمال اتصال ☐ د. شبه کمال انقطاع ☐

۲۵. با توجه به کلمه مشخص شده، در کدام آیه «استعاره تصریحیه» وجود دارد؟

- ا. «فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا» □   ب. «فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ» □   ج. «وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ فَوَدَّ عَلْوَ عَرِضٍ» □   د. «وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً لِّتَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ» □

۲۶. «تفاؤل» و «تشاؤم» و «تبرک» و «تلذذ» از معانی غیر اصلی تعریف مسندإلیه به کدام معرفه است؟

- ا. اسم اشاره □   ب. ضمیر □   ج. علم □   د. ذو اللام □

۲۷. علاقه مجاز در عبارت «ملأت الشمس المكان» چیست؟

- ا. السببیه □   ب. المسببیه □   ج. الازمیة □   د. الملزومیة □

۲۸. در آیه «فَاهْدُوهُمْ إِلَى صِرَاطِ الْحَجِّمِ» کدام نوع استعاره متصور نیست؟

- ا. مرشحه □   ب. عنادیه □   ج. مصرحه □   د. تبعیه □

۲۹. کدام جمله به جهت تعارض قطعی «منطوق» با «مفهوم» غلط است؟

- ا. أنا قاتل هذا لا غیر □   ب. أنا قتل هذا لا غیر □   ج. ما أنا قاتل هذا و لا غیر □   د. ما أنا قتل هذا و لا غیر □

۳۰. با توجه به سؤال و جواب مشخص کنید کدام استعمال «هل» صحیح است؟

- ا. سؤال: هل ذهب علیّ أم سعیدٌ - جواب: سعید □
ب. سؤال: هل علیّ ذهب أم سعیدٌ - جواب: سعید □
ج. سؤال: هل ذهب علیّ أم سعیدٌ - جواب: نعم سعید ذهب □
د. سؤال: هل علیّ ذهب أم سعیدٌ - جواب: نعم أحدهما ذهب □

* و ما المرء إلّا كالهلّال و ضوئه / یوافی تمام الشهر ثمّ یغیب.

۳۱. این بیت شاهد مثال برای کدام نوع تشبیه نیست؟

- ا. ضمنی □   ب. تمثیل □   ج. مرسل □   د. قریب مبتذل □

۳۲. مثال کدام نوع تشبیه، غلط است؟

- ا. المقلوب؛ نحو: «إنّما البیع مثل الزّبا» □
ب. بعید غریب؛ نحو: الشمس كالمرآة فی كفّ الأُنثی □
ج. الضمنی؛ نحو: من یهن یسهل الهوان علیه / ما لجرح بمیت إیلام □
د. الجمع؛ نحو: إنّ مثله و مثل أهل بیته فی من خلقت كمثل الفردوس □

۳۳. کدام مثال غلط است؟

- ا. تشبیه بلیغ: هر که را صبح شهادت نیست، شام مرگ هست □
ب. مجاز: بذل خون دلیل نیست؟! / کوچه کوچه اش شهید داده است / اصفهان بخیل نیست □
ج. تشبیه مرسل مجمل: کوله باری پر ز مهر انبیا دارد شهید / سینه ای چون صبح صادق با صفا دارد شهید □
د. استعاره: گفت روزی شهید خواهد شد / از حصار زمین که پر بکشد / تازه آن روز عید خواهد شد □

* سَلَكُوا فِي بُطُونِ الْبَرْزَخِ سَبِيلًا سَلَّطَتِ الْأَرْضُ عَلَيْهِمْ فِيهِ فَأَكَلَتْ مِنْ لُحُومِهِمْ وَ شَرَبَتْ مِنْ دِمَائِهِمْ.

۳۴. عبارت بالا مثال برای کدام مورد است؟

- ا. تشبیه بلیغ □   ب. تشبیه غیر بلیغ □   ج. استعاره مکنیه □   د. استعاره وفاقیه □

* و من أنواع الإطناب التذييل و هو تعقيب جملة بجملة أخرى تشتمل على معناها تأكيداً لمنطوق الأولى (١) أو لمفهومها أو لهما (٢) و التذييل قسمان: ما يجرى مجرى الأمثال (٣) و ما لا يجرى مجرى الأمثال (٤).

٣٥. برای کدام یک از بخش‌های مشخص شده می‌توان به آیه «ذَلِكَ جَزَاءُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَ هَلْ يُجْزَى إِلَّا الْكُفُورُ» استشهاد کرد؟

- ا. ١ و ٣ ☐ ب. ١ و ٤ ☐ ج. ٢ و ٣ ☐ د. ٢ و ٤ ☐

٣٦. کدام گزینه مثال مناسب برای تمنی نیست؟

- ا. «فَهَلْ لَنَا مِنْ شُفْعَاءٍ فَيُشَفِّعُونَنَا» ☐ ب. «فَلَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنُكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ» ☐
ج. «وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا هَامَانَ ابْنِ لِي صِرْ خَالِعِي أَبْلُغِ الْأَسْبَابَ» ☐ د. فیا لیت ما بینی و بین احبّتی / من البعد ما بینی و بین المصائب ☐

٣٧. در آیه «فَهُوَ فِي عَيْشَةٍ رَاضِيَةٍ» چه مجازی وجود دارد؟

- ا. عقلی ☐ ب. مفرد مرسل ☐ ج. مرکب مرسل ☐ د. مرکب بالاستعاره ☐

* «الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ» «الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» «مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ» «إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ»

٣٨. در آیات بالا برای کدام مورد مثال یافت نمی‌شود؟

- ا. قصر ☐ ب. قلب ☐ ج. تغليب ☐ د. التفتات ☐

٣٩. کدام گزینه درباره استعاره در آیه «وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا» صحیح است؟

- ا. مجردة لأنها قرنت بملائم المستعار له ☐ ب. مرشحة لأنها قرنت بملائم المستعار له ☐
ج. مجردة لأنها قرنت بملائم المستعار منه ☐ د. مرشحة لأنها قرنت بملائم المستعار منه ☐

* «أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الصَّلَاةَ بِالْهَدْيِ فَمَارَحَتْ تُجَارَتْهُمْ وَمَا كَانُوا يَهْتَدُونَ» مَثَلُهُمْ كَمَثَلِ الَّذِي اسْتَوْقَدَ نَارًا فَلَمَّا أَضَاءَتْ مَا حَوْلَهُ ذَهَبَ اللَّهُ بِنُورِهِمْ وَتَرَكَهُمْ فِي ظُلُمَاتٍ لَا يُبْصِرُونَ»

٤٠. کدام گزینه درباره تشبیه به کار رفته در آیه صحیح است؟

- ا. طرفا التشبيه مفردان مقیدان ☐ ب. طرفا التشبيه مرکبان ☐ ج. تشبيه المفرد المقيد بمرکب ☐ د. تشبيه المركب بمفرد مقید ☐

٤١. جامع دو جمله در آیات «أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ» چیست؟

- ا. عقلی ☐ ب. خیالی ☐ ج. وهمی ☐ د. لفظی ☐

٤٢. کدام گزینه از جهت «استعمال لفظ در معنای موضوع له» غلط است؟

- ا. در برخی از انواع مجاز، الفاظ در معنای موضوع له به کار می‌روند ☐ ب. در همه انواع تشبیه، الفاظ در معنای موضوع له به کار می‌روند ☐
ج. در برخی از انواع استعاره، الفاظ در معنای موضوع له به کار می‌روند ☐ د. در هیچ یک از انواع مجاز مفرد، الفاظ در معنای موضوع له به کار نمی‌روند ☐

٤٣. لفظ مستعار در استعاره اگر کدام لفظ باشد نوع استعاره با دیگر موارد متفاوت است؟

- ا. حرف ☐ ب. اسم فعل ☐ ج. اسم جامد ☐ د. اسم مبهم ☐

٤٤. در کدام جمله علقه مجاز مرسل «جزئی» است؟

- ا. «يَقُولُونَ بِأَفْوَاهِهِمْ» ☐ ب. «وَاجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ» ☐
ج. «وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا لِبَلْسَانٍ قَوْمِهِ» ☐ د. «وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ» ☐

۴۵. در آیه ﴿أَوْ مَنْ كَانَ مِيتًا فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَاهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمْ مِثْلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِنْهَا﴾ کدام استعاره وجود ندارد؟

- ا. خاصیه ☐ ب. وفاقیه ☐ ج. تمثیلیه ☐ د. عنادیه ☐

* قد تخرج أدوات النداء عن المعنى الأصلي إلى معان أخرى تستفاد من القرائن كقولك لمن أقبل يتظلم: يا مظلوم!

۴۶. مثال، مربوط به کدام معنای غیر اصلی ادات نداست؟

- ا. ندبه ☐ ب. اغراء ☐ ج. زجر ☐ د. استغاثه ☐

۴۷. «ال» در آیه ﴿إِذْهُمَا فِي الْعَارِ﴾ از کدام نوع «عهد» است؟

- ا. علمی ☐ ب. صریحی ☐ ج. ذهنی ☐ د. کنایی ☐

۴۸. کدام گزینه درباره عبارت «ألفاظه كالعسل حلاوة» صحیح است؟

- ا. مفصلٌ لأنَّه ذكر فيه وجه الشبهه ☐ ب. مفصلٌ لأنَّه ذكر فيه ملزوم وجه الشبهه ☐
ج. مجملٌ لأنَّه ذكر فيه وجه الشبهه لا ملزومه ☐ د. مجملٌ لأنَّه لم يذكر فيه وجه الشبهه بل ذكر ملزومه ☐

۴۹. فایده تشبیه در شعر «إِنَّ الْقُلُوبَ إِذَا تَنَافَرَتْ وَدَّهَا / مِثْلَ الزَّجَاجَةِ كَسَرَهَا لَا يَجْبِرُ» چیست؟

- ا. تقریر حال المشبهه ☐ ب. بیان حال المشبهه ☐ ج. بیان امکان حال المشبهه ☐ د. تشویه المشبهه و تقبیحه ☐

۵۰. ینقسم التشبیه باعتبار تعدّد طرفیه أو تعدد أحدهما إلى أربعة أقسام؛ منها ..... نحو: كَأَنَّ قُلُوبَ الطَّيْرِ رَطْبًا وَ يَابَسًا / لَدَى وَكْرَهَا الْعُنَابُ وَ الْحَشَفُ الْبَالِي.

- ا. التشبيه الملفوف ☐ ب. تشبيه التسوية ☐ ج. تشبيه الجمع ☐ د. التشبيه المفروق ☐

موفق باشید